
Vergaderjaar 2023-2024

36 410 XIV

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) en het Diergezondheidsfonds (F) voor het jaar 2024

E**VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR
LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT¹**

Vastgesteld 6 maart 2024

Het wetsvoorstel heeft de commissie aanleiding gegeven tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen.

1. Inleiding

De leden van de **PvdD-fractie** hebben met interesse kennisgenomen van het wetsvoorstel. Naar aanleiding hiervan stellen zij graag een aantal vragen.

2. Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)

De leden van de PvdD-fractie vragen hoe de regering ervoor gaat zorgen dat het NPLG de doelen op het gebied van natuur, stikstof, water en klimaat haalt. Het recente PBL-rapport is hierover zeer kritisch. Met andere woorden: hoe bewerkstelligt de regering de doeltreffendheid, doelmatigheid en handhaafbaarheid van het NPLG-beleid?

De leden van de PvdD-fractie maken zich zorgen over het feit dat een intensief participatief, co-design proces wordt opgetuigd met provincies en stakeholders dat, zoals het er nu naar uit ziet, de doelen bij voorbaat niet gaat bewerkstelligen. Welke instrumenten heeft de regering tot haar beschikking om doelbereik te bewerkstelligen? Welke wettelijk verplichte maatregelen heeft de regering in handen om doelbereik te bewerkstelligen? Zijn deze maatregelen, volgens de regering, voldoende om doelbereik te realiseren, of is aanvullende wet- en regelgeving noodzakelijk, zo vragen de leden van de PvdD-fractie.

¹ Samenstelling:Kroon (BBB), Oplaat (BBB) (*voorzitter*), Kemperman (BBB), Jaspers (BBB), Van Knapen (BBB), Kluit (GroenLinks-PvdA), Janssen-van Helvoort (GroenLinks-PvdA), Fiers (GroenLinks-PvdA), Thijssen (GroenLinks-PvdA), Recourt (GroenLinks-PvdA) (*ondervoorzitter*), Van

Ballekom (VVD), Meijer (VVD), Klip-Martin (VVD), Rietkerk (CDA), Prins (CDA), Aerdts (D66), Van Meenen (D66), Van Kesteren (PVV), Visseren-Hamakers (PvdD), Baumgarten (JA21), Van Aelst-Den Uijl (SP), Holterhues (CU), Dessing (FVD), De Vries (SGP), Perin-Gopie (Vlt), Van Rooijen (50PLUS), Van der Goot (OPNL)

De leden van de PvdD-fractie vragen wat de regering gaat doen om een gezonde leefomgeving (via het klimaat, natuur en waterbeleid) te garanderen.

Zij waarderen de plannen voor het cyclisch monitoren en evalueren van het doelbereik van het NLPG.

Bereidt de regering aanvullende maatregelen voor, voor het geval dat doelbereik achterblijft? Zo ja, welke? Zo nee, waarom niet, ook gezien het recente PBL-rapport dat kritisch is over doelbereik?

Hoe voorziet de regering erin dat beleid op andere beleidsterreinen, zoals beleid ten aanzien van economie, handel en landbouw, de doelen van het NLPG niet tegenwerken, zo vragen deze leden.

De leden van de PvdD-fractie vragen hoe de regering werkt aan de onderliggende oorzaken van de slechte staat van natuur, klimaat en water. Zij verwijzen daarbij naar de politieke economie, internationaal handelsbeleid, het gebrek aan beleid op het gebied van brede welvaart, huidige productie- en consumptiepatronen en heersende paradigma's over de mens-natuur relatie en mens-dier relaties en de noodzaak van economische groei.

Hoe zorgt de regering ervoor dat aanhoudende protesten door één groep van stakeholders, het bereiken van de duurzaamheidsdoelen niet tegenwerken, vooral omdat alle inwoners van Nederland, inclusief boeren die al duurzamer en diervriendelijker werken, gebaat zijn bij een snel en ambitieus duurzaamheidsbeleid?

Zij vragen hoe de regering erin voorziet dat het NLPG-beleid andere beleidsdoelen, zoals op het gebied van dierenwelzijn en de eiwittransitie, ondersteunt en niet tegenwerkt.

3. Stikstof

De leden van de PvdD-fractie vragen of het klopt dat 1,28 miljard euro uit het Transitiefonds middels een nota van wijziging is overgeheveld naar de begroting van LNV voor de financiering van de door de provincies ingediende maatregelen in het kader van de provinciale Programma's Landelijk Gebied. Is dit bedrag al verwerkt in de huidige LNV-begroting voor 2024?

Op 1 juli 2021 is de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) ingegaan. Volgens het meest recente synthesesrapport van het PBL, het RIVM en de WUR zijn de maatregelen die daaruit volgen vanuit het Programma Stikstofreductie onvoldoende om de wettelijke doelen te behalen. Uit het rapport blijkt dat het areaal stikstofgevoelige natuur onder de kritische depositiewaarde toeneemt van ca. 28% in 2021 tot ca. 31% in 2030, waar het doel is 50% in 2030. De daling is voor circa een kwart toe te schrijven aan het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering en de recente Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties met piekbelasting (Lbv-plus).²

De fractieleden van de PvdD vragen hoeveel veehouderijlocaties zich in 2023 hebben aangemeld voor de Lbv-plus. Hoeveel geld is er op de begroting gereserveerd om deze veehouderijlocaties te compenseren voor het sluiten van hun bedrijf?

Is het resultaat van de afzonderlijke maatregelen uit het Programma Stikstofreductie bekend? Zo ja, welke maatregelen hebben relatief het meest bijgedragen aan stikstofreductie en welke het minst, zo vragen deze leden.

Volgens berekeningen van het CBS bedroeg de uitscheiding van stikstof in dierlijke mest 471 miljoen kilo. Daarmee blijft de stikstofuitscheiding 4 procent onder het voor 2023 geldende stikstofplafond. In 2025 wordt het stikstofplafond aangescherpt tot 440 miljoen kilogram stikstof. Wanneer de uitstoot van stikstof hetzelfde blijft, wordt het doel voor volgend jaar dus niet behaald.³

De leden van de PvdD-fractie vragen of de regering voornemens is om de hoeveelheid eiwit in krachtvoer van koeien omlaag te brengen om zo de stikstofuitstoot te verlagen.

Is de regering bekend met het feit dat bij de pilot Koe & Eiwit⁴ de gevolgen van de verlaging van het eiwitgehalte in het krachtvoer voor de gezondheid van de koeien nog niet bekend zijn? Is de regering het met de leden van de PvdD-fractie eens dat het welzijn van de koeien voorop dient te staan?

De leden van de PvdD-fractie vragen hoeveel mol stikstof per hectare is er sinds de PAS-uitspraak in 2019 afgenomen in Nederland. En hoeveel mol moet er in 2030 afgenomen zijn?

4. De wolf

De leden van de PvdD-fractie vragen of de regering bekend is met het bericht

<https://www.nu.nl/wolf/6298032/schapen-die-door-wolf-worden-aangevallen-staan-vrijwel-nooit-goed-beschermd.html>.

Is het waar dat artikel 1.6, derde lid 3, van het Besluit houders van dieren, dat verplicht om buiten gehouden dieren te beschermen tegen roofdieren, op dit moment al geruime tijd niet gehandhaafd wordt? Zo ja, hoe lang wil de regering deze situatie blijven gedogen? Zo nee, sinds wanneer wordt er

² PBL februari 2024, synthese rapport 'Monitoring en evaluatie van het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering', p. 5, 18.

³ CBS februari 2024, 'Stikstof en fosfaat in dierlijke mest in 2023 onder mestplafond'.

⁴ Kamerstukken I 2023/24 35 600 AG

gehandhaafd?

De fractieleden van de PvdD vragen of de regering aan kan geven hoeveel aanvallen van wolven op schapen hebben plaatsgevonden in 2023 in weilanden met een deugdelijk wolfwerend raster?

Welk percentage schapenhouders had in 2023 adequate wolfwerende hekken?

De leden van de PvdD-fractie vragen hoeveel procent van de beschikbare subsidie voor wolfwerende hekken is gebruikt?

Zij vragen of er onderzoek is gedaan naar de receptwerking op het gedrag van wolven wanneer een groot deel van de schapen niet deugdelijk is afgeschermd en dus een gemakkelijke prooi vormt. Is het denkbaar dat de gemakkelijke keuze voor schapen als prooidieren ook wordt doorgegeven aan de welpen?

Deelt de regering de mening van de leden van de PvdD-fractie dat het overtreden van de bepalingen uit het Besluit houders van dieren niet beloond zou mogen worden, maar bestraft zou moeten worden. Zo nee, waarom niet?

Is het waar dat houders van onbeschermd schapen bij een wolvenaanval een hoger bedrag als compensatie krijgen dan de handelswaarde van het schaap, zo vragen deze leden. Zo ja, is de regering het met de leden van de PvdD-fractie eens dat dit een perverse prikkel vormt die vermeden zou moeten worden?

Zij vragen de regering of het waar is dat wolven in Vlaanderen vorig jaar minder schapen en ander vee hebben doodgebeten en in Nederland meer? Is er een verklaring voor deze ontwikkeling in Vlaanderen, Nederland en andere nabije landen zoals Duitsland?

De leden van de PvdD-fractie vragen of de regering bereid is beleid te ontwikkelen om recidiverende veehouders die weigeren hun schapen de wettelijk verplichte bescherming te bieden, te beboeten en uit te sluiten van schadevergoeding? Zo nee, waarom niet?

De leden van de PvdD-fractie vragen of de regering bekend is met het bericht <https://www.gld.nl/video/8091677/cursus-jacht-op-wolf-in-de-maak?>

Is de regering het met deze leden eens dat bejaging van de wolf in Nederland als een ernstig misdrijf geldt waarop lange gevangenisstraffen staan?

Is de regering het met deze leden eens dat preluderen op een wetswijziging die strafbaar handelen teniet zou doen gezien kan worden als een vorm van uitlokking of het aanzetten tot een strafbaar feit en om die reden vervolgd zou moeten worden? Zo nee, waarom niet?

De leden van de PvdD-fractie vragen of er publieke middelen zijn ingezet voor de ontwikkeling en/of organisatie en/of promotie van deze cursus? Zo ja, zijn dit middelen uit provinciaal of uit landelijk budget? Zo nee, is de regering daar zeker van?

Is de regering het met deze leden eens dat schieten vanuit een voertuig op weerloze dieren totaal verboden zou moeten zijn? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke termijn en wijze wil de regering u hier invulling aan geven?

De leden van de PvdD-fractie vragen of de regering bekend is met het bericht [Onderzoek naar 'echtheid' van wolven in Gelderland eind april af - EdeStad.nl Nieuws uit de regio Ede](https://www.ede.nl/nieuws/onderzoek-naar-echtheid-van-wolven-in-gelderland-eind-april-af).

Zij vragen of het waar is dat Nederlandse onderzoekers op basis van DNA-onderzoek al tot de conclusie gekomen zijn dat Nederlandse wolven niet gezien kunnen worden als 'hybride' en dat de gedeputeerde Zoet (BBB) van de provincie Gelderland vervolgens een soortgelijk onderzoek uitgezet heeft bij een Sloveense universiteit? Zo ja, is hier publiek geld aan besteed? Was dit geld van de landelijke of de provinciale overheid?

De leden van de PvdD-fractie vragen of het waar is dat hybride wolven niet minder beschermwaardig zijn dan raszuivere wolven volgens Europese en Nederlandse regels? Zo nee, waar blijkt dat uit?

Deze leden vragen of de regering bekend is met het voornemen van de gedeputeerde Zoet (BBB) van de provincie Gelderland om wolven vanaf mei a.s. bejaagbaar te maken: <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2024/02/29/gelderland-wil-nog-dit-voorjaar-probleemwolf-kunnen->

[afschieten](#).

Is de regering het met de leden van de PvdD-fractie eens dat het zeer onwaarschijnlijk is dat in mei een wettelijk kader zou kunnen bestaan om dergelijke afschotplannen legaal te kunnen maken? Zo nee, waarom niet? Zo ja, is de regering voornemens in te grijpen om onwettig afschot te voorkomen?

De leden van de PvdD-fractie vragen of de regering bekend is met de uitspraak van de gedeputeerde Zoet: "Er is geen DNA-onderzoek nodig om vast te stellen welke wolf aanviel". Volgens Zoet zal een en ander 'uiterst zorgvuldig' worden uitgevoerd. Eerst DNA-onderzoek doen duurt volgens hem te lang. Deelt de regering de mening van de leden van de PvdD-fractie dat deze opvatting in strijd is met de vigerende wetgeving en om die reden als een vorm van opruiing moet worden gezien? Zo nee, waarom niet? Zo ja, is de regering bereid in te grijpen om wetsovertreding te voorkomen?

Kent de regering de [opvatting](#) van de gedeputeerde dat "eerst de trekker moet worden overgehaald, excuses maken kan altijd nog"?⁵

Deelt de regering de mening van de leden van de PvdD-fractie dat bestuurders niet op een dergelijke laatdunkende wijze met wet- en regelgeving zouden mogen omgaan? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke middelen staan de regering ter beschikking om de gedeputeerde op dergelijke uitspraken aan te spreken en is de regering van plan die toe te passen?

De vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ziet de **nota naar aanleiding van het verslag** met belangstelling tegemoet. Onder voorbehoud van ontvangst van de nota naar aanleiding van het verslag **uiterlijk vrijdag 8 maart 2024, 10:00 uur**, acht de commissie het wetsvoorstel gereed voor plenaire behandeling, bij voorkeur op dinsdag 12 maart 2024.

De voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Oplaat

De griffier van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
De Boer

⁵ Van Es 2024 in Volkskrant, 'Een probleemwolf, dat is eerst de trekker overhalen. Wachten is geen optie'.